

SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010.

Tālrunis: 67830735, 67210274. E-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2025. gada 27. jūnijā

Satversmes tiesas 3. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Jānis Neimanis, tiesneši Mārtiņš Mīts un Juris Juriss,

kolēģijas sēdē izskatījusi [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (ieteikums Nr. 104/2025),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu atzīt Operatīvās darbības likuma 38. panta pirmo daļu (turpmāk – apstrīdētā norma) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 92. pantam un Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Konvencija) 6. un 8. pantam.

2. Apstrīdētā norma paredz: „Kad sagatavots atzinums saistībā ar sūdzību par operatīvās darbības subjekta amatpersonas rīcības atbilstību likumam, prokurors informē sūdzības iesniedzēju par pārbaudes pabeigšanu un norāda (nesniedzot papildu skaidrojumu), vai pārbaudē konstatēts personas likumīgo tiesību un brīvību pretlikumīgs aizskārums, kā arī izskaidro viņa tiesības vērsties tiesā.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija vērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;

- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. un 6. punktam Satversmes tiesa izskata lietas par likuma normu atbilstību Satversmei un Latvijas nacionālo tiesību normu atbilstību tiem Latvijas noslēgtajiem starptautiskajiem līgumiem, kuri nav pretrunā ar Satversmi. Pieteikumā ir apstrīdēta likuma normas atbilstība Satversmei un Konvencijai. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punkts noteic, ka persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

Pieteikuma iesniedzēja vērsās ar sūdzību prokuratūrā, jo uzskatīja, ka operatīvās darbības subjekts ar savu rīcību ir pārkāpis viņas tiesības uz privāto dzīvi. Īpaši pilnvarotu prokuroru nodaļas prokurors (turpmāk – Prokurors), pārbaudot operatīvās darbības subjekta amatpersonas rīcības atbilstību likumam, sagatavoja atzinumu par to, ka Pieteikuma iesniedzējas likumīgo tiesību un brīvību aizskārums nav konstatēts. Pieteikuma iesniedzēja [datums] atbildē, nesniedzot papildu skaidrojumu, tika informēta par pārbaudes pabeigšanu un to, ka nav konstatēts viņas tiesību aizskārums. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētā norma aizskar viņai Satversmes 92. pantā un Konvencijas 6. un 8. pantā ietvertās pamattiesības, jo Pieteikuma iesniedzēja netika informēta par to, kādi materiāli tika vērtēti, vai un kāda operatīvā darbība tika veikta, kā arī to, vai operatīvās darbības subjektu rīcība bijusi samērīga. Tādējādi Pieteikuma iesniedzējai tika liegta iespēja iepazīties ar Prokurora vērtējuma pamatojumu.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja ir tiesīga iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktās prasības.

6. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta otro daļu pieteikumu var iesniegt tikai tad, ja ir izmantotas visas iespējas aizstāvēt aizskartās tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī tādu nav.

Prokurora atbilde tika pārsūdzēta ģenerālprokuroram, kura atbilde saskaņā ar Prokuratūras likuma 6. panta trešo daļu nav pārsūdzama. Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtās daļas otrais teikums nosaka: „Ja nav iespēju Satversmē noteiktās pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma brīža.”

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem ir secināms, ka ģenerālprokurora atbilde stājas spēkā [datums]. Pieteikums Satversmes tiesā iesniegts 2025. gada 5. jūnijā. Tādējādi minētais sešu mēnešu termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturtās daļas otrajā teikumā noteiktajām prasībām.

7. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktu pieteikumā ir jānorāda juridiskais pamatojums. Par juridisko pamatojumu Satversmes tiesas likuma izpratnē atzīstama juridiskā argumentācija, kurā pamatota apstrīdētās normas neatbilstība pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai.

Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 92. pantam, jo viņai tika liegta iespēja iepazīties ar operatīvās darbības subjektu rīcības lietderību, samērīgumu un likumību. Turklāt apstrīdētā norma liedz Pieteikuma iesniedzējai vērsties tiesā, lai pārvērtētu Prokurora atzinumu par operatīvās darbības subjekta rīcības tiesiskumu.

Kritēriji, pēc kuriem vērtējama tiesību normas atbilstība Satversmes 92. panta pirmajam teikumam, atšķiras atkarībā no tā, vai apstrīdētā tiesību norma pilnībā liedz personai noteiktas, konkrētajā situācijā nodrošināmas garantijas tiesību uz taisnīgu tiesu īstenošanai (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2018. gada 14. jūnija spriedumu lietā Nr. 2017-23-01*) vai paredz šo garantiju ierobežojumu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2012. gada 20. aprīļa spriedumu lietā Nr. 2011-16-01*). Vienlaikus Satversmes 92. pants neparedz konkrēta jautājuma izšķiršanu atbilstoši tādām procesuālajām regulējumiem, kādu persona vēlas (*sk. Satversmes tiesas 2012. gada 1. novembra sprieduma lietā Nr. 2012-06-01 10. punktu*).

Satversmes 92. panta pirmā daļa arī neprasa, lai persona visu savu aizskarto tiesību un likumisko interešu aizstāvībai varētu vērsties tikai Satversmes 82. pantā minētajās tiesu varas institūcijās. Efektīvs tiesību aizsardzības nodrošinājums ir

atkarīgs ne tikai no iespējas vērsties tiesā, bet gan no visa kopējā uzraudzības mehānisma un tā darbības (*sk. Satversmes tiesas 2017. gada 10. februāra sprieduma lietā Nr. 2016-06-01 31.2. punktu*). Satversmes tiesa ir atzinusi, ka prokuratūru noteiktās jomās Latvijā var uzskatīt par efektīvu un pieejamu tiesību aizsardzības līdzekli, jo prokurora statuss un loma likumības uzraudzībā nodrošina sūdzību neatkarīgu un objektīvu izskatīšanu (*sk. Satversmes tiesas 2004. gada 11. oktobra sprieduma lietā Nr. 2004-06-01 19. punktu un 2017. gada 10. februāra sprieduma lietā Nr. 2016-06-01 31.2.1. punktu*). Tāpat Satversmes tiesa ir secinājusi, ka ģenerālprokurors un viņa īpaši pilnvaroti prokurori, īstenojot uzraudzību pār operatīvās darbības atbilstību likumiem, nodrošina efektīvu personas tiesību aizsardzību (*sk. Satversmes tiesas 2011. gada 11. maija sprieduma lietā Nr. 2010-55-0106 20.3. punktu*).

Pieteikumā ir izklāstīti lietas faktiskie apstākļi, citēta Satversmes tiesas judikatūra, kā arī norādīts Pieteikuma iesniedzēja viedoklis, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 92. pantam. Tomēr šādi vispārīgi apgalvojumi nav uzskatāmi par pieteikuma juridisko pamatojumu Satversmes tiesas likuma izpratnē. Proti, Operatīvās darbības likuma 24.¹ panta otrā daļa noteic gadījumus, kad persona par veiktajiem operatīvajiem pasākumiem netiek informēta, ja ir pamats uzskatīt, ka šādas informācijas izsniegšana var kaitēt, piemēram, kriminālprocesam, valsts drošības interesēm vai operatīvās darbības uzdevumu izpildei. Personas informēšana par to, ka pret viņu ir veikti operatīvās darbības pasākumi, atsevišķās situācijās var būtiski apdraudēt vai pat izslēgt operatīvās darbības uzdevumu īstenošanu un mērķu sasniegšanu un būt pilnīgi nesavienojama ar operatīvās darbības būtību (*sk. Senāta 2020. gada 27. augusta lēmuma lietā Nr. SKA-1205/2020 9. punktu (ECLI:LV:AT:2020:0827.SKA120520.8.L)*). Ievērojot minēto, kā arī Satversmes tiesas judikatūru attiecībā uz prokuratūru kā efektīvu personas tiesību aizsardzības līdzekli, pieteikumā nav sniegts juridisks pamatojums tam, ka no Satversmes 92. panta pirmā teikuma izrietētu prokurora pienākums sniegt papildu skaidrojumu par operatīvās darbības subjekta amatpersonas rīcības pārbaudi ikvienā gadījumā, tostarp situācijās, kad papildu skaidrojuma sniegšanas rezultātā varētu tikt radīts kaitējums kādai no Operatīvās darbības likuma 24.¹ panta otrajā daļā noteiktajām interesēm. Tāpat pieteikumā nav ietverts juridiskais pamatojums tam, ka no minētā Satversmes panta izrietētu likumdevēja pienākums paredzēt tiesām papildu kompetenci operatīvās darbības subjekta rīcības tiesiskuma pārvērtēšanā.

Savukārt Pieteikuma iesniedzējas apsvērumi par to, ka ir pārkāptas viņas tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību, piemēram, viņai vairākus mēnešus tiekot izsekotai, pēc būtības vērsti uz to, lai panāktu jautājuma par operatīvās darbības subjekta rīcības tiesiskumu pārvērtēšanu. Tomēr šādi apsvērumi nav uzskatāmi par juridisko pamatojumu Satversmes tiesas likuma izpratnē, jo Satversmes tiesa nepārvērtē institūciju un amatpersonu rīcību, piemērojot tiesību normas (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2017. gada 17. novembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2017-01-01 11. punktu*).

Turklāt, ja pieteikumā ir ietverts prasījums vērtēt apstrīdētās normas atbilstību Latvijas noslēgtajiem starptautiskajiem līgumiem, kuri nav pretrunā ar Satversmi, Pieteikuma iesniedzējai jāpamato arī tas, kādēļ apstrīdētās normas atbilstība starptautisko tiesību normai būtu vērtējama atsevišķi no Satversmes normas. Proti, jāpamato, ka starptautisko tiesību norma paredz plašāku, no Satversmes atšķirīgu, pamattiesību aizsardzības apjomu (*sk. Satversmes tiesas 2019. gada 7. novembra sprieduma lietā Nr. 2018-25-01 17. punktu*). Tomēr pieteikumā šāds pamatojums par prasījumu vērtēt apstrīdētās normas atbilstību Konvencijas 6. un 8. pantam nav ietverts.

Līdz ar to pieteikums neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 3. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [..] pieteikuma (pieteikums Nr. 104/2025).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētājs

Jānis Neimanis